

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ κ. ΣΠΥΡ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Μόνο με σκληρό και μακρό αγώνα δά λυδῆ τό Κυπριακό πρόβλημα

ΜΙΑ ΚΑΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΑ ΜΕΤΑΒΛΗΘΗ ΣΕ «ΚΑΡΚΙΝΟ»

ΛΕΥΚΩΣΙΑ.— 'Ο κ. Σπ. Κυπριανού, ο οποίος επί σειράν ετών υπήρξε υπουργός Έξωτερικών τῆς Κύπρου, έδωσε τὴν παρακάτω συνέντευξη στὴν «Καθημερινή»:

ΕΡ.: Ποιά ἡ ἀποψὶ σας γιὰ τὴν ἐνδοκυπριακὴ διαπραγματεύσει καὶ ποιὰ ἡ προοπτική;

ΑΠ.: Πιστεύω ὅτι δὲν θὰ ἐπρεπε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ στηριχθῶν τόσες ἐλπίδες καὶ ἐκόμενες νὰ συγκεντρωθῆ σὲ τόσὸ μεγάλο βαθμὸ καὶ κατὰ καιροὺς ἀποκλειστικὰ ἡ προσοχὴ μας στὴν διαδικασία τῶν ἐνδοκυπριακῶν διαπραγματεύσεων, ἐν ὧσι μάλιστα τοῦ γεγονότος ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἦταν φανερό ὅτι ἡ Τουρκικὴ πλευρὰ δὲν ἐνόησε νὰ διαπραγματευθῆ γιὰ μιὰ δίκαιη λύση, ἀλλὰ σκοπέδης τῆς ἦταν μόνον ἡ χρησιμοποίησι τῆς διαδικασίας αὐτῆς γιὰ τὴν προώθησι καὶ ἐμπέδωσι τετελεσμένων γεγονότων. Δὲν εἶναι ἡ διαδικασία πού φταίει ἀλλὰ εἶναι οἱ συνθήκες πού τὴν κατέστησαν ἀχρηστὴ καὶ ἐπιζήμια.

'Ο διάλογος στὴν περίπτωσι τῆς Κύπρου, κι ὅπως ἰδίως ἔχουν σήμερὰ τὰ πράγματα, δὲν μπορεῖ νὰ γινεταί γιὰ χάρι τοῦ διαλόγου. Οἱ συνομιλίαι κράτησαν τόσο χρόνο καὶ πέρασαν ἀπὸ τόσες φάσεις χωρὶς κανένα ἀπολύτως θετικό ἀποτέλεσμα. Ἡ τουρκικὴ πλευρὰ χρησιμοποίησε τὴς συνομιλίαι γιὰ νὰ κερδίῃ χρόνο, νὰ προχωρή στὰ τετελεσμένα γεγονότα καὶ νὰ μᾶς ἀφαιρή, ταυτόχρονα, τὴν δυνατότητα ἄλλων πρωτοβουλιῶν πού πιθανόντα θὰ ἐνίσχυον τὴν θέση μας.

Τὸ γεγονός ὅτι οἱ τρίτοι ἦσαν πάντα ὑπὲρ τῆς συνεχίσεως τῆς διαδικασίας αὐτῆς ἔστω καὶ χωρὶς ἀποτέλεσμα δὲν ἦταν ἀρκετὸς λόγος γιὰ νὰ συνεχίζεταί ἐπ' ἀόριστο. Ἡ θεσιμοποίησι μιᾶς ἀκαρπῆς διαδικασίας μόνον ζημιά μπορούσε νὰ ἐπι.

Γιὰ τοὺς τρίτους καὶ ἰδιαιτέρως γιὰ μερικὸς ἀπ' αὐτοὺς, ὁ συνεχίζομενος, χωρὶς ἀποτέλεσμα καὶ προοπτικὴ, διάλογος ἀποτελοῦσε καὶ ἀποτελεῖ μιὰ εὐκόλῃ διεξοδὸ, γιὰ τὸς θυγαίει ἀπὸ τὴν δύσκολη θέση, δηλαδή ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλθουν ἀντιμέτωποι τῶν δικῶν τοὺς εὐθύνων. 'Αποτέλεσμα ἀναπόφευκτο ὑπῆρξε ἡ ἀπομόνωσι τοῦ ζητήματος, ἡ πτώσι τοῦ διεθνούς ἐνδιαφέροντος καὶ ἐπομένως ἡ, σὲ σημαντικὸ βαθμὸ, ἀποδιεθνοποίησι

τοῦ Κυπριακοῦ, πού στὴν τελευταία ἀνάλυσι σημαίνει ἀποδυναμώσι τῆς διαπραγματευτικῆς μας θέσεως.

'Αλλὰ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ εἶχε τὴς ἐπιπτώσεις τοῦ ὁ ἀκαρπῆς διάλογος. 'Εκτός ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, κατὰ καιροὺς ἐδημιουργεῖτο — καὶ ἴσως σκόπιμα — ἀτμόσφαιρα αἰσισδοξίας καὶ ψευδοισήσεων γιὰ νὰ τὴν διαδεχεται, ὅπως ἦταν φυσικό, κατὰ κανόνα, ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ἡ σύγχυσι.

Τὴν μόνῃ πλευρὰ τὴν ὁποία δὲν εὐνοεῖ ὁ ἀκαρπῆς καὶ μέχρι τώρα ἐπιζήμιος διάλογος εἶναι τὴν Ἑλληνικὴ. Δὲν εἰσηγοῦμαι μ' αὐτὸ μόνιμη ἀρνήσι στὸν διάλογο καὶ στὴν διαπραγμάτευσι. Μποροῦμε νὰ διαβεβαιώσομε καὶ τὸν Δρα Βαλντχάιμ — τοῦ ὁποίου ἡ εὐθύνῃ βασικά εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, πράγμα πού πρέπει νὰ ὑπευθυμίζεται συχνά — καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ὅτι πάντα θὰ εἰμεθα πρόθυμοι γιὰ διάλογο ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχουν οἱ προϋποθέσεις γιὰ οὐσιαστικὴ διαπραγμάτευσι γιὰ μιὰ δίκαιη λύσι.

Στὸ μεταξύ ὅμως θὰ πρέπει νὰ στραφῆ ἡ προσοχὴ μας σὲ ἄλλες πρωτοβουλίαι — καὶ τέτοιαι εἶναι δυνατόι — γιὰ νὰ ξαναζωτανέψομε τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ νὰ ἐνισχύσομε ἂν μὴ τί

ἄλλο τὴν διαπραγματευτικὴ μας θέση.

Δὲν εἶναι ἀκόμα βεβαίον ἂν θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἔκτῃ φάσι τῶν συνομιλιῶν τῆς Βιέννης γιὰ τὴν στάσι τῶν Τούρκων δὲν φαίνεται νὰ παρέχῃ κανένα περιθώριον γιὰ πρόοδο. Εἶναι, πιστεύω, ἐπιτακτικὴ πλέον ἡ ἀνάγκη γιὰ μιὰ ἀναθεώρησι τῆς πολιτικῆς μας.

Καὶ ἴσως νὰ εἶναι ἡ τελευταία εὐκαιρία γιὰ τὴν ἐπανατοποθέτησι τοῦ Κυπριακοῦ στὴν ὀρθὴ του βάση. Δὲν εἶναι θέμα ἐδαφικῶν διαφορῶν τὸ Κυπριακό, ὅπως μερικοὶ θέλουν νὰ το ἐμφανίσουν, ἀλλὰ εἶναι ζήτημα ἐλευθερίας, δικαιοσύνης καὶ ἐπιβιώσεως.

Πρόκειται γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐθνικῆς καὶ ἀνθρώπινῆς ἀξιοπρέπειας. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπιβίωσι μας, πού χωρὶς τὴν ἀποχώρησι τῶν στρατευμάτων κατοχῆς καὶ τὴν πλήρη ἀποστρατικροποίησι, τὴν ἐπιστροφή τῶν προσφύγων στὰ σπίτια τοὺς καὶ τὴς ἰσχυρῆς ἐγγυήσεως, δὲν πρόκειται νὰ ἐξασφαλισθῆ. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν βάση πρέπει μὲ συνέπειαν νὰ ἐπανατοποθετηθῆ τὸ Κυπριακό.

Χρειαζεται μεγαλύτερη διεθνῆς κινητοποίησι, προγραμματισμός καὶ συνέπειαν. Εἶναι πιστεύω ἡ μόνῃ γραμμὴ πού μπορεῖ νὰ ὀδηγήσι σὲ μιὰ πλι οὐσιαστικὴ διαπραγμάτευσι στὴ κατάλληλη στιγμή.

'Αναχαίτιση τοῦ τουρκικοῦ ἐπεκτατισμοῦ

ΕΡ.: Πῶς βλέπετε σήμερὰ τὴν πόρειά μέσα στὴν νέα πραγματικότητι καὶ ποιὸς ὁ κατάλληλος χειρισμός;

ΑΠ.: 'Εκείνο πού πρῶτα ἀπ' ὅλα θὰ πρέπει νὰ συνειδητοποιηθῆ ἀπόλυτα εἶναι ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀναχαίτιση τοῦ τουρκικοῦ ἐπεκτατισμοῦ. Σὲ τίποτα δὲν ἐξυπηρετεῖ ἡ παραχώρησι τῆς πραγματικότητος. Ἡ Τουρκία ἀφού ἀξιοποίησε στὸν μεγαλύτερο δυνατό βαθμὸ τὴν ἀδυναμία τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δικτατορίας, βρίσκει σήμερὰ σὲ προχωρημένο στάδιο στὴν προσπάθειά τῆς νὰ ἐφαρμοσθῆ τὰ ἐπεκτατικὰ τῆς σχέδια, εἶναι δὲ φανερό ὅτι δὲν στερεταί ἐνθαρρύνεται. Οὐτὲ οἱ εἰλιγμοὶ τῆς Ἀγκυρας θὰ πρέπει νὰ μᾶς δημιουργοῦν ψευδοαισθήσει.

Εἶναι μ' αὐτὸ τὸ πρίσμα πού πρέπει νὰ ἐξετάζεται καὶ νὰ ἀντιμετωπίζεται σήμερὰ τὸ Κυπριακό κι' ὄχι ἀπλῶς σὰν ἓνα μεμονωμένο πρόβλημα πού μπορεῖ νὰ κλεισθῆ μὲ ὁποιαδήποτε λύσι. Δὲν εἶναι κεφαλόπονος. 'Αλλὰ κι' ἂν εἶναι νὰ μὴν γίνῃ καρκίνος.

Μιὰ κακὴ λύσι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος οὔτε τέρμα θὰ θέση στὸν Τουρκικὸ ἐπεκτατισμό, οὔτε θὰ μείωσι τὴς πιθανότητες Ἑλληνοτουρκικῆς συρράξεως στὸ μέλλον. Θὰ πρέπει καὶ ἡ Τουρκία, ἀλλὰ καὶ οἱ τρίτοι, νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἔχει περάσει ἡ ἐποχὴ τοῦ ραγιαδισμοῦ καὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Γιὰ τὸν Ἑλληνισμό δὲν ὑπάρχει ἐκλογὴ. Εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀντιμεταπίσι τὸν κίνδυνον πού ἀπειλεῖ τὰ πλι ζωικά τοῦ ἔθνικα συμφέροντα. 'Οσοι πιστεύουν ὅτι μιὰ κακὴ λύσι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος δὲν θὰ ἔχῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα τεράστιαι ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν εἶναι καθόλου ρεαλιστές. Χρειαζεται μιὰ σὲ βάθος μὲλετι καὶ θεώρησι τῶν πραγμάτων.

Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Τουρκία, δὲν πρόκειται ἀπὸ γενναιοδωρία νὰ σπεύσι νὰ δεχθῆ μιὰ δίκαιη λύσι

εἶναι αὐτονόητο ὅτι εἶναι ἐπιβεβλημένος ὁ σκληρὸς καὶ μακρὸς ἀγώνας. Μὲ σύστημα καὶ πρόγραμμα θὰ πρέπει νὰ ἀξιοποιηθῶν ὅλες οἱ ὑπάρχουσαι δυνατότητες καὶ νὰ καταβληθῆ κάθε προσπάθειαν γιὰ τὴ δημιουργία νέων ἐρεσιμιάτων.

Χρειαζεται νὰ πιεσθῆ ἡ Τουρκία καὶ μποροῦν νὰ δημιουργηθῶν οἱ κατάλληλαι συνθήκες καὶ προϋποθέσεις γι' αὐτὸ, ἀρκεῖ νὰ εἰμεθα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι πειστικοὶ καὶ ἀποφασιστικοί. Μερικοὶ προβάλλουν τὴν ἀποψη ὅτι ἡ Τουρκία πιεζομένη δὲν ὑποχωρεῖ, ἀλλὰ ὅμως δὲν μᾶς ἀπέδειξαν ὅτι ἡ Τουρκία μὴ πιεζομένη ὑποχωρεῖ. 'Ακριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀπεδείχθη.

Στὴν πραγματικότητι καμμιά οὐσιαστικὴ πίεσι δὲν ἔχει ἀσκηθῆ ἐπὶ τῆς Τουρκίας καὶ ὅσα κατὰ καιροὺς ἐλέχθησαν περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἦσαν παραπλανητικά. Πίεσεις θὰ ἀσκηθοῦν ἐπὶ τῆς Τουρκίας μόνον ὅταν γίνῃ ἀντιληπτό ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πλευρὰ δὲν προκειται νὰ συνθηκολογήσῃ ἢ νὰ δεχθῆ λύσεις πού θὰ σήμαιναν οὐσιαστικὰ τὴν νομιμοποίησι καὶ νομιμοποίησι τῶν τετελεσμένων γεγονότων.

'Εχοντες ὅλα αὐτὰ κατὰ νοῦν, θὰ πρέπει νὰ ἀποδυθῶμε σὲ σκληρὸ ἀγώνα, σὲ μιὰ πραγματικὴ σταυροφορία ἐπὶ διεθνούς κλίμακος, γιὰ τὸ πού δικαιοῦμεθα καὶ ζητοῦμε δὲν εἶναι οὔτε παράλογο, οὔτε, ἐπὶ τέλος, ἀδίκον.

Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ διεθνῆ κοινὴ γνώμη καὶ οἱ διεθνῆς ὀργανισμοὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ μᾶς προσφέρουν αὐτομάτα τὴν λύσι. Οὔτε τρέφω ψευδοαισθήσει γιὰ τὴν ἰκανότητι τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ ἐπιβάλουν τὴς ἀποφάσεις τοὺς.

'Αλλὰ δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ ὑποτιμοῦμε, τὴν ἀξία τοὺς, ὁσοδήποτε θεωρητικὴ κι' ἂν εἶναι. Οὔτε τὰ Ἡνωμένα Ἐθνη, οὔτε ἡ διεθνοποίησι, σημαίνουν αὐτόματα δικαίωσι καὶ λύσι τοῦ προβλήματος. 'Αλλὰ ἀσφαλέστατα μποροῦν νὰ ἐνισχύσουν σὲ σημαντικό βαθμὸ τὴν διαπραγμα-

τευτικὴν μας θέση, νὰ διαποήσουν ζωντανὸ τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον καὶ νὰ συμβάλουν στὴν ἀσκηση πιέσεων ἐπὶ τῆς Τουρκίας ἀπὸ μέρος ἐκείνων πού ἔχουν καὶ τὴν δυνατότητα καὶ τὴν ὑποχρέωσι νὰ τὸ πράξουν.

Εἶναι φυσικό νὰ θέλομε μιὰ καλὴ λύσι τὸ ταχύτερο. Μόνον, ὅμως, ἐκεῖνοι πού ἀγωνίζονται μὲ μακροπρόθεσμῃ προοπτικῇ, μὲ συνέπειαν κι' ἀποφασιστικότητι εἶναι δυνατόι νὰ ἐπιτύχουν πλι σύντομα μιὰ καλὴ λύσι, ὅσο κι' ἂν τὸ σῆμα φαίνεται ὀξύμωρο. 'Εκείνοι πού διάζονται καὶ τὸ δεῖχουν, εἴτε συμβάλλουν στὴν παράτασι τῆς ἐκρεμότητος, εἴτε σύρονται σὲ συνθηκολόγησι. Καὶ μιὰ συνθηκολόγησι στὴν δικὴν μας περίπτωσι προσεφλεῖ εἴτε τὸν σταδιακὸ ἀφανισμό, εἴτε τὴν σύγκρουσι. Οἱ χειρισμοὶ πρέπει νὰ εἶναι πολὺπλευροὶ καὶ ἡ προσπάθειαν ἔντονη καὶ πρὸς κάθε κατεύθυνσι.

Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὀφελήσῃ τὸν ἀδικούμενον ἢ συνεχῆς διαπραγμάτευσι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ὅταν, μάλιστα, στὴν συγκεκριμένη περίπτωσι τῆς Κύπρου εἶναι σαφέστατο τί ἡ Τουρκία πραγματικὰ ἐπιδιώκει. Θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσομε τὴς τουρκικῆς βλέπει με συνέπειαν, βέβαιαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀποφασιστικότητι πού ἀπαιτεῖται, μὴ λησμονοῦντες ὅτι κομνεται σήμερὰ γιὰ πάντα ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον τῆς Κύπρου μὲ τεράστιαι συνέπειαι καὶ γιὰ τὸ μέλλον ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη τῆς περιοχῆς.

ΕΡ.: Πῶς διαγράφονται οἱ ἐσωτερικῆς ἐξελίξει ἐν ὧσι τῆς προκηρῆξεως ἐκλογῶν καὶ ποιὰ ἡ δικὴ σας θέση;

ΑΠ.: Εἶναι γεγονός ὅτι μπαῖνομε σὲ μιὰ περίοδο ἐξελίξεων στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴν μας ζωῇ, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ ἔχῃ σημαντικῆς ἐπιπτώσει στὴ μελλοντικὴ πορεία τῶν πραγμάτων. Ἡ διεξαγωγή ἐκλογῶν δὲν μποροῦσε πλι νὰ ἀποφευχθῆ

γιὰ πολλοὺς καὶ διαφοροὺς λόγους. 'Εκτός ἀπὸ τὰ προβλήματα καὶ τὴς δυσώστες καταστάσεις πού δημιουργήθηκαν πρόσφατα, παρουσιάζεται ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀνανέωσι τῆς Βουλῆς, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ ἐκπροσωπῆ πραγματικὰ τὸν Λαό, μὲσα στίς συνθήκες πού δημιουργήθηκαν μετὰ τὸ παρῆκομμα καὶ τὴν εἰσοδὴ.

Εὐχομαι καὶ πρέπει τὰ πράγματα νὰ ἐξελιχθοῦν ὁμαλά. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κυπριακὸς λαός, μὲ τὴν ὀριμότητι καὶ τὴν ἀσθημὰ εὐθύνης πού τὸν διακρίνει, θὰ συμβάλῃ ὄχι μόνον στὴν ἀποτροπῆ ὀξύνσεως τῶν παθῶν, ἀλλὰ ἀντίθετα, στὴν ἀμβλυσή τοὺς.

'Ενα ἀπὸ τὰ πράγματα πού πρέπει νὰ ἀποφευχθοῦν εἶναι ἡ πόλωσι, ἡ ὁποία ἐμπεριέχει σοβαροὺς κινδύνους, γιὰ τὴν εὐκόλῃν ἀποκαταστάσι καὶ γιὰ τὴν ἀντικειμενικὴν ἐκμεταλλεύσεως τῶν οἰωνόητοτε τρίτων, πού θὰ ἤθελον νὰ σπείνουν τὴν προσοχὴ τοῦ λαοῦ στὸν ἰδεολογικὸ ἀνταγωνισμό.

Προσωπικὰ δὲν ἔχω καταλήξει σ' ὁποιαδήποτε ἀπόφασιν, δηλαδή κατὰ πόσο θὰ ἐπανέλθω στὴν πολιτικὴν καὶ κατὰ ποῖο συγκεκριμένο τρόπο. Ὑπολογίζω ὅμως ὅτι θὰ εἶμαι σὲ θέση νὰ καθορίσω τελικά τὴν στάσι μου μέσα σὲ λίγαις μέραις.

14 ΕΚΡΗΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΡΣΙΚΗ

ΑΙΑΚΕΙΟ, (18. Ὑπρ.). — Τρεῖς νέαι ἐκρήξει έγιναν στὴν Κορσικὴ, ἐστὶ ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν δυναμιτιστικῶν ἐνεργειῶν, πού σημειώθηκαν τὴν νύκτα τῆς Τρίτης πρὸς τὴν Τετάρτη, στὴν νῆσο, νὰ ἀνέλθῃ σὲ 14.

Τὴν εὐθύνη γιὰ τὴς ἐκρήξει ἀνέλαβε τὸ «'Απελευθερωτικὸ Ἑθνικὸ Μέτωπο» (Παράνομο Ἀυτονομιστικὸ Κίνημα), μὲ ἀνακοίνωσι τοῦ πού ἐστειλε στὸ γαλλικὸ πρακτορεῖο εἰδήσεων.